

Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies

ISSN 2519–268X print
ISSN 2518–1327 online

doi: 10.32718/nvlvet9112
<http://nvlvet.com.ua/>

UDC 33.339

Unemployment of rural youth: causes and ways to solve

O.Ya. Hrumak, M.V. Vovk, O.V. Kindrat

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv, Ukraine

Article info

Received 14.08.2018
Received in revised form
07.09.2018
Accepted 10.09.2018

Stepan Gzhytskyi National
University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies Lviv,
Pekarska Str., 50, Lviv,
79010, Ukraine.
Tel.: +38-067-260-45-34
E-mail: grumo@i.ua,
mirkavovk21@gmail.com,
olenakind@ukr.net

Hrumak, O.Ya., Vovk, M.V., & Kindrat, O.V. (2018). Unemployment of rural youth: causes and ways to solve. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies, 20(91), 57–61. doi: 10.32718/nvlvet9112

The article examines the situation on the rural youth labor market and proposes the main directions of overcoming unemployment in rural areas. In particular, it has been established that the financial and economic crisis that has been observed in recent years and military actions in the east of the country have substantially exacerbated this problem. The problem of youth unemployment is the main among economic and social problems of the 21st century, as one of the most important factors in the economic and social development of any country is the socio-cultural and professional development of the youth. In the work the authors use general scientific methods and techniques: formal logic, statistical analysis – to study the state of employment and unemployment in Ukraine; abstract – in the substantiation of theoretical positions and the formulation of conclusions, etc. Particular attention is paid to statistical components, their analysis, also the main reasons of reduction of number of young people employed in agricultural enterprises and the tendencies of self-employment in rural areas are highlighted. The authors assess the impact of current government policy affecting rural youth employment, and make suggestions for its future development. It is proved that the use of advanced innovative technologies, investment and financing of agrarian development programs, entrepreneurial initiatives in agribusiness and vocational education will all make youth in agriculture the driving force that can bring this industry out of a prolonged crisis. It is summed up that the main directions of promoting employment of rural youth are the improvement of the quality of educational services (in particular, state support through budgeting of training in agricultural specialties), information on career opportunities, support of the development of family-owned agribusiness and creative projects, the development of green tourism and the adequate state social protection of young people. Youth is a social capital that requires priority investment, so this subject needs further research.

Key words: youth, unemployment rate, youth unemployment, agriculture, employment, labor market, causes of unemployment.

Безробіття сільської молоді: причини та шляхи вирішення

О.Я. Гримак, М.В. Вовк, О.В. Кіндрат

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів, Україна

У статті висвітлено важливість залучення молоді до сільськогосподарського виробництва, а також недопущення масової міграції молодих людей за кордон. Зазначено, що це допоможе вирішити низку проблем на селі, таких як реформа землекористування, відсутність капіталу, обмеженість доступу до фінансування та дешевих кредитів, інноваційних технологій, недостатність інвестування та низький розвиток сільської соціальної інфраструктури. Подолання цих проблем та значні перспективи в аграрному секторі, які доступні для молодих людей сьогодні, дадуть можливість більше використовувати їхній потенціал, підприємницький хист та нарешті вирішити проблему зайнятості на селі. Доведено, що використання покращених технологій, швидкий розвиток НТП, інноваційних технологій, інвестування та фінансування аграрних програм розвитку, підприємницьких ініціатив в агробізнесі та професійної освіти – все це зробить молодь у сільському господарстві тою рушійною силою, яка зможе вивести дану галузь із затягнутої кризи. Особливу увагу приділено статистичним складовим, їх аналізу та впливу на соціально-економічні процеси на селі. Також запропоновано заходи, які допомогли б знизити рівень молодіжного безробіття та удосконалити ринок праці в селі.

Ключові слова: *молодь, рівень безробіття, молодіжне безробіття, сільське господарство, зайнятість, ринок праці, причини безробіття, робоча сила, міграція.*

Вступ

Активна участь сільської молоді в процесі створення вартості є важливим елементом розвитку аграрної економіки. Протягом усього ланцюга розширеного відтворення – виробництва сільськогосподарської продукції, зберігання, переробки і аж до маркетингу та розповсюдження на місцевих, регіональних та міжнародних продовольчих ринках роль активної сільської молоді має бути ключовою. Її участь у виробництві продуктів харчування дає можливість побороти цілу низку проблем, які сьогодні стоять перед цією соціально активною верствою населення. Адже, якщо спрямувати силу, енергію, динамізм молодих людей у роботу на конкурентоспроможних та прибуткових сільськогосподарських підприємствах, це неодмінно стимулюватиме продуктивність сільського господарства, забезпечить стійку систему виробництва продовольства, створить робочі місця і генеруватиме доходи.

Матеріал і методи досліджень

Вивченню різних аспектів, які спричинили безробіття на селі, присвятили свої роботи такі вчені, як Д. Богиня, Т. Заяць, Т. Петрова, В. Савицька, Л. Ткаченко, Т. Чатченко, М. Торжевський та багато інших. Проте питання саме молодіжного безробіття на селі, а також стимулювання розвитку молодіжного ринку праці та проблеми їх вирішення потребують подальшого дослідження.

Результати та їх обговорення

Сучасні умови нестабільності все більше впливають на всі сторони соціально-економічного життя населення. Особливо відчутно це позначилось на ринку праці, що спричинило ріст такого негативного явища, як безробіття. В особливо скрутному становищі опинилась саме молодь, адже на ринку праці утворюється нестача робочих місць для молодих фахівців (Chatchenko, 2016).

В Європейському союзі згідно з даними МОП на 1 січня 2017 року 17,7% в середньому припадає на вік від 15 до 29 років. Найбільша частка молодих людей проживає на Кіпрі (22,7%), у Словаччині (20,4%), Мальті (20,2%), Польщі (20,2%), Литві (19,9%) (International Labour Organization). В Україні ж частка молодих людей (15–29 рр.) складає 20,2%, до 15 р. – 14,8%, після 60 років – 21,5%. Частка молодих людей, які проживають у сільській місцевості, складає – 20,4% (Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy).

Отже, п'яту частину населення України складають молоді люди, які найбільше прагнуть до саморозвитку, вдосконалення, доброї оплачуваної роботи. Проте Україна зараз у глибокій депресії і фінансова криза, яка доволі швидко переросла у соціально-економічну, призвела до різкого зростання безробіття, в тому чис-

лі й серед молоді. Серед держав – членів ЄС, одні з найнижчих показників безробіття, у Німеччині, де безробітними зареєстровано 5,5% населення, в Австрії рівень безробіття ще нижчий – 4,5%, а найвищий у Греції – 23,1% та Іспанії – 25,1%. Найгіршою є ситуація з безробіттям серед молоді. В Іспанії для людей віком до 25 років безробіття становить 52,9%, а у Греції – 53,8% (International Labour Organization).

В Україні, за офіційними даними Державної служби статистики України та адміністративними даними державної служби зайнятості у 2017 році, чисельність безробітного населення (за методологією МОП) становила 1,7 млн осіб (9,5%). За віковими групами: серед безробітних 31% становили особи віком від 15 до 29 років, 28% – особи у віці від 30 до 39 років, 24% – у віці від 40 до 49 років.

У сільській місцевості рівень зайнятості населення (рис. 1) становив 54,4%, серед міського населення – 56,9%. Чисельність безробітних становила 1 698,0 тис. осіб, з них 33% (555,1 тис. осіб) проживають у сільській місцевості та 67% (1 142,9 тис. осіб) у міських поселеннях. Рівень безробіття (за методологією Міжнародної організації праці) у сільській місцевості становив 9,9%, серед громадян, що проживають у міських поселеннях – 9,3% економічно активного населення (Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy).

Сьогодні в Україні нагальною є потреба сприяння росту зайнятості в тих секторах економіки, які можуть забезпечити роботою молоде населення, яке чи не найбільше потерпає від безробіття. До таких можна віднести і сільське господарство. За думками експертів, ситуація в найближчий рік чи два може погіршитись. Тож українцям треба готуватися до безробіття. Воно може сягнути навіть 50%. За прогнозами – серед молоді безробіття може скласти 30–50%, у зв'язку з цим, звісно, посиляться еміграція через економічні причини.

Як показує дослідження, найбільшу частку бажуючих покинути Україну складає молодь, яка завжди була, є і буде найбільш соціально вразливою на ринку праці. Це характерно не тільки для України, а для всіх країн світу.

В Україні молодь залишається однією з найбільш неконкурентоспроможних груп, оскільки, по-перше, відсутній досвід роботи, якого вимагають роботодавці, і, по-друге, якість освіти, яку вони отримують, далека від ідеалу. Під час кризових явищ, що спостерігалася на ринках праці західних країн, країн Європейського Союзу, нашої країни, ми можемо бачити зростання рівня безробіття саме у молоді.

Варто зазначити, що молодіжне безробіття складніше і небезпечніше, ніж доросле, через такі наслідки для добробуту суспільства і держави загалом:

– соціальні (молодь є вразливою громадською категорією, адже молоді люди, не сформовані психічно, морально і соціально, гірше пристосовуються до змін економіки, не маючи можливості гідно забезпечити життя, вони здатні вдаватися до злочинної діяльності

або соціальних вибухів; все це призводить до соціальної ізоляції, поглиблює розчарування в суспільстві і справедливості);

– економічні (зростання витрат на допомогу з безробіття; марна трата коштів державного бюджету на навчання фахівців, які потім не знаходять роботи; зростання обсягу витрат на допомогу з безробіття; зниження рівня ВВП; зниження рівня життя населення цієї категорії) (Harna et al., 2015).

Серед причин молодіжного безробіття в Україні назвемо такі:

– небажання роботодавців приймати на роботу недосвідчену та некваліфіковану молодь;

– відсутність дійових стимулів для роботодавців при працевлаштуванні молоді;

– суттєвий розрив між програмами навчання у ВНЗ і потребами підприємств;

– низькі офіційні зарплати для молодих працівників, які пропонуються на робочих вакансіях, і відповідно – небажання молоді їх заповнювати;

– високий рівень корупції при влаштуванні на “престижні” вакансії, особливо в державних установах і на великих підприємствах (Torzhevskiy, 2014).

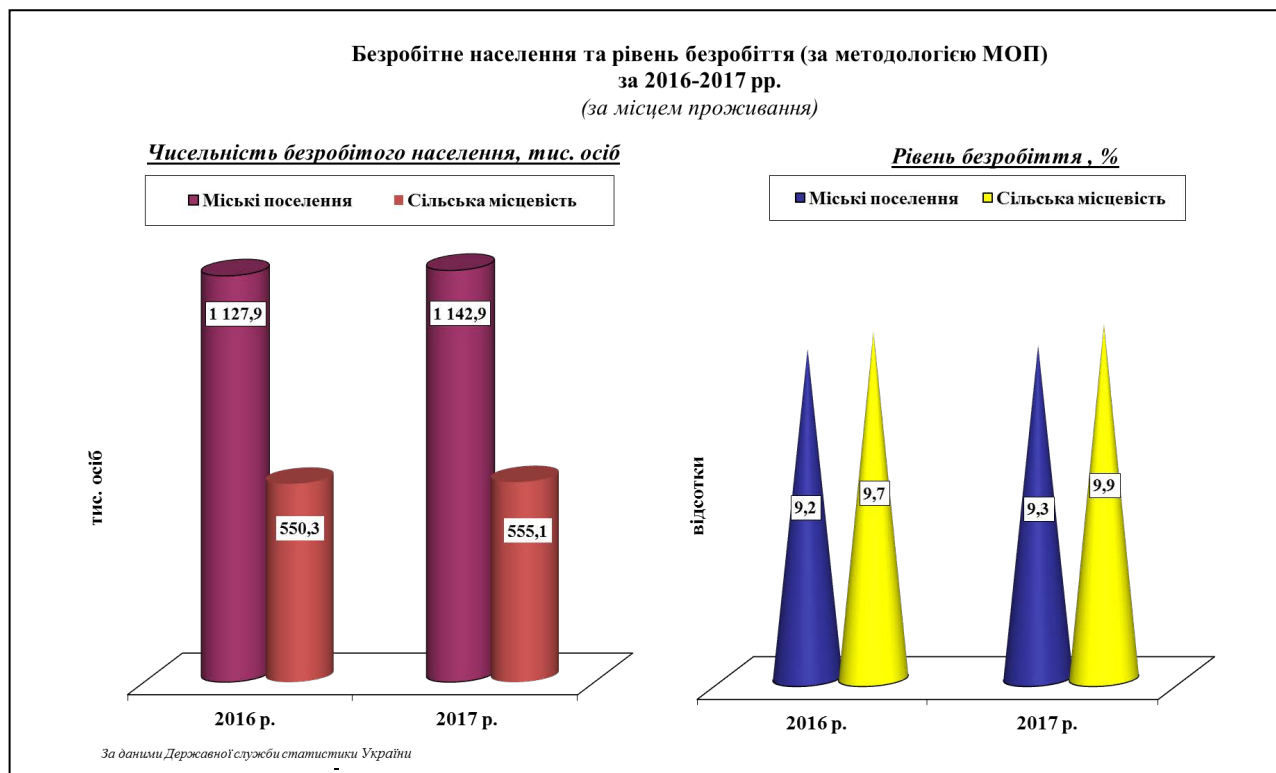

Рис. 1. Безробітне населення та рівень безробіття за 2016–2017 рр. (Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy)

Від збільшення рівня безробіття страждає не тільки робоче населення чи молодь зокрема, а й економіки багатьох країн. Невикористаний потенціал має вирішальне значення для багатьох держав, що розвиваються, з великим відсотком молоді серед населення. З вирішенням проблеми зайнятості молоді в усіх її вимірах – демографічних, економічних і соціальних – і розуміння причин, які породжують дану проблему, можна відкрити потенційні шляхи до кращого життя для молодих людей і кращих перспектив для країни, де вони проживають.

Для зменшення дисбалансу між попитом та пропозицією робочої сили, запобігання довготривалому безробіттю серед молоді доцільно розробити методику системи прогнозування перспективного розвитку галузей економіки і попиту на робочу силу за конкретними професіями з урахуванням регіональної специфіки (Torzhevskiy, 2014).

Якщо детально розглянути структуру ВВП за останні роки, то можна помітити, що частка сільсько-

го господарства зростає. Структура і динаміка ВВП України дуже добре показує зміни, які відбуваються в економіці нашої країни. В подальшому через відкриття європейських ринків прогнозується суттєве збільшення експорту продукції, а отже і її виробництва, що сприятиме зменшенню надлишку робочої сили, а отже і збільшення її оплачуваності.

Отже, незважаючи на те, що аграрна галузь чи не найбільше постраждала через відсутність державних і приватних інвестицій, які б сприяли розвитку інфраструктури, непослідовної і суперечливої фінансової політики, відсутність ресурсної бази (сертифікованого насіння, органічних і неорганічних добрив), ринку страхування, взаємодії громадських і приватних організацій в даному секторі економіки, необхідних технологій і доступу до інноваційного фінансування сільського господарства, можна забезпечити швидке і якісне використання трудових ресурсів, використання робочого потенціалу, а особливо молоді, що в кінце-

вому підсумку сприятиме економічному зростанню і скороченню бідності на селі.

Проте статистика показує досить сумні результати. Значна частка сільської молоді виїжджає у міста, що пояснює збільшення темпів урбанізації, або просто емігрує з країни. Однією з причин може бути те, що молоді люди, здобуваючи вищу освіту, отримують більші можливості для розвитку, простору та самореалізації, на отримання високооплачуваної роботи, тому не бажають повертатися додому. Подолати цю тенденцію можна за рахунок збільшення частки бюджетного навчання на сільськогосподарських спеціальностях, для того, щоб молода людина могла здобути кваліфіковану освіту, а основне – могла застосувати свої навички саме у сільському господарстві.

Проте найголовнішою причиною є відсутність робочих місць. Сьогодні свої земельні паї селяни самостійно не обробляють, адже не бачать у цьому економічної вигоди. Відповідно, у більшості випадків, все, що може отримати молода людина за таких умов – це щорічна орендна плата за батьківський земельний пай. Ще одним варіантом отримання доходу є можливість найнятися до місцевого фермера на роботу, отримуючи при цьому не дуже високу платню. Адже інтенсифікація сільськогосподарського виробництва, перехід його на промислову основу зменшує потребу в робочих руках. Хоча варто зазначити, що нині все-таки зростає попит на висококваліфікованих фахівців із престижною освітою, проте, на жаль, здобути її випускникам сільських шкіл з кожним роком стає все важче.

Молодій людині потрібно дати надію на перспективу успішної власної справи для забезпечення гідного життя на селі. Тому сьогодні йде багато розмов про так звані сімейний агробізнес. Для розвитку даної сфери недостатньо тільки власної ініціативи, а потрібно на державному рівні розробити ефективні програми розвитку та підтримки малого сімейного агробізнесу. Проте далі розмов та декларацій про підтримку фермерства та малого бізнесу на селі фактично справа не йде. Таку ситуацію можна пояснити не лише бажанням самостійно працювати на отриманих земельних ділянках, а й труднощами, пов'язаними з пошуком роботи.

Змінити дану ситуацію можна через залучення молоді до підприємницьких ініціатив на селі. Чи не найголовнішим є зараз завдання повернення авторитету сільській праці. Адже наша країна має потенціал у вигляді чверті світового запасу чорноземів, а також відповідно велику пропозицію робочої сили. Проте сучасна молодь не вважає сільське господарство привабливим і тому не бажає брати участь у сільськогосподарському виробництві. Для подолання цієї тенденції нам необхідно вирішити проблеми з політикою землеволодіння, а також навчити молоду людину якісно та повноцінно її обробляти і зберігати. Тут також постає питання доходів та продуктивності сільського господарства. Сьогодні зниження рівня продуктивності сільського господарства призвело до зростання внутрішніх цін на продовольство, що своєю чергою спричинило зниження реальних доходів сільськогосподарських виробників. Тому для того, щоб

посприяти збільшенню частки зайнятості в сільському господарстві, необхідно негайно подолати існуючі проблеми з боку державних органів влади.

Висновки

Безробіття є частиною соціально-економічного життя населення. Проте проблема безробіття сільської молоді в сьогоденнішніх реаліях набуває першочергового значення. Тому необхідно знайти шляхи її подолання, щоб не допустити до руйнівних соціальних та економічних наслідків. Таким чином, варто визначити три напрями сприяння зайнятості:

1. Розширення можливостей для працевлаштування молоді за допомогою поліпшення освітніх послуг:

- збільшення частки бюджетного навчання на сільськогосподарських спеціальностях для того, щоб молода людина могла здобути кваліфіковану освіту, а основне могла застосувати свої навички саме у сільському господарстві;

- вдосконалення інформації про кар'єрні можливості у сільській місцевості та широкий доступ до неї;

- підтримка під час пошуку роботи та забезпечення гарантій зайнятості сільської молоді.

2. Заохочення молоді до підприємництва у сільській місцевості:

- розвиток сімейного агробізнесу (нішкове аграрне виробництво; збір і реалізація грибів, ягід, лікарських рослин; мисливство і рибальство та ін);

- популяризація сільського (зеленого) туризму;

- ремісництво, народні промисли;

- виробництво окремих видів непродовольчих товарів;

- сільська торгівля.

3. Підтримка та захист трудових прав молодих людей з боку державних органів влади та гарантування їм рівних прав у сфері оплати праці та забезпечення належного соціального захисту (вдосконалення механізмів діяльності органів щодо працевлаштування молоді; сприяння молодим в організації власного бізнесу, реалізації власних креативних проектів (стартапів); забезпечення робочих місць в проблемних регіонах країни).

Усі запропоновані заходи суб'єктів сільського молодіжного ринку праці повинні не просто зменшити рівень безробіття серед молоді, а й допомогти їй розвиватися та здобувати впевненість в собі. Адже майбутнє України нині в руках молоді, а молодь – це соціальний капітал, який вимагає пріоритетних інвестицій.

References

Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Internet]. Available from: <http://www.ukrstat.gov.ua> (in Ukrainian).

International Labour Organization [Internet]. Available from: <http://www.ilo.org/stat/Publications/lang-en/index.htm>.

Harna, S., Honchar, L., & Bilyk, A. (2015). Problemy molodizhnoho bezrobittia ta shliakhy yoho podolannia

[Internet]. Available from: <http://www.sworld.com.ua/konfer41/41.pdf>. (in Ukrainian).

Torzhevskiy, M.V. (2014). Problemy bezrobittia molodi ta napriamy yikh vyrishennia. *Ekonomika Ukrainy*, 1, 87–95. http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2014_1_8 (in Ukrainian).

Chatchenko, T.V. (2016). Molodizhne bezrobittia yak odna z vyznachalnykh problem sotsialno-ekonomichnogo rozvytku Ukrainy ta shliakhy yoho

vyrishennia. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, 14, 250–253. <http://global-national.in.ua/issue-14-2016/22-vipusk-14-gruden-2016-r/2546-chatchenko-t-v-molodizhne-bezrobittya-yak-odna-z-vyznachalnikh-problem-sotsialno-ekonomichnogo-rozvitku-ukrajini-ta-shlyakhi-jogo-virishennya> (in Ukrainian).